

Dibuixos i pintades al carrer, expressió d'un moviment juvenil cada cop més estès

'Graffiters', les empremtes urbanes

Entre la legalitat i la repressió s'aventuren tatuant la ciutat amb un presumpte art metropolità, diferent, que expressa una mostra variada i colorista de somnis i realitats. Són els *graffiters*, els escriptors d'un ample moviment juvenil, el *hip-hop*.

La plasmació més quotidiana i abundant del grafisme es troba al carrer, especialment a les perifèries i a les barriades més deprimides.

RAFA GIL

Només cal fer un tomb pels passadissos del metro, observar els talussos de les autopistes o "recompondre" el Mur de Berlín com si fos un trencaclosques per a detectar els traços dels *graffiters*. Ciutats i rodalies són plenes de *tags* i grafitti, les obres d'aquests pintors del carrer. Ascensors, bancs, parets de diverses mides, cabines telefòniques, senyals de trànsit, reixats, vestíbuls, columnes i altres indrets són també superfícies assetjades pels *graffiters*, els reis de l'esprai (ampolla de pintura i aerosol) i la trepa. Aquests joves, adolescents la gran majoria, van convertint de mica en mica les grans àrees urbanes en llibres il·lustrats d'imatges i formes, en pantalles del tarannà de la societat.

Ebris d'il·legalitat, seduïts per la rebel·lia, el colorisme, l'aventura i la creativitat, els *graffiters* actuen amb rapidesa, eufòrics i compromesos amb allò que fan, com un acte impulsiu de deixar empremtes çà i là, sovint com una resposta a la manca de llibertat d'expressió. Tot plegat, una manera de viure, d'expressar inquietuds, amb una manifestació visual que fusiona acció (paraula) i màgia (imatge). Són els escriptors urbans, portaveus d'un moviment rebel i molt estès, el *hip-hop*.

Cal recular fins a principi dels anys 70 i anar als barris més deprimits de la gran Nova York, com ara Harlem, Brooklyn o South Bronx, per trobar els principis del fenomen *hip-hop*.

ELS GRAFFITI, LES PETJADES DEL 'HIP-HOP'

Des d'aquells indrets, especialment en les línies del ferrocarril metropolità que enllaça Manhattan, Long Island i el continent, el *hip-hop* es va anar estenent, des dels Estats Units fins a les grans artèries de les principals ciutats europees, com un moviment que expressava el seu desacord i les seves inquietuds davant una societat en la qual encara avui necessita situar-se.

Naixia el *hip-hop*, un terme creat simplement per la possibilitat de confegir-lo amb rapidesa o perquè il·lustrava la imatge que desapareix entre dos metros que es creuen. Amb els primers batecs, des dels cors dels joves negres i porto-riquenys marginats de les zones més desfavorides de Nova York, el moviment va anar creant els seus estris, la seva personalitat: un ball poc convencional, el *break-dance*, una música, el *rap*, i una manifestació artística, els

grafitti. Apareixia lentament una nova cultura urbana, juvenil, feta als Estats Units i implantada aquí a partir de l'any 1983. Era un nou discurs, una forma diferent de manifestar-se, d'allunyar-se d'alguns perills, com la droga, i de concebre la realitat des d'una altra perspectiva, observant-la també per a actuar, passar-s'ho bé i opinar.

A mesura que s'apropaven els anys 80, el fenomen dels grafitti s'anava incorporant a la societat. Recollia uns precedents per anar forjant-se com a art: els murs del maig francès i, sobretot, les pintades o *tags* (signatura o sobrenom) que apareixen al metro de Nova York entre final dels anys 60 i principi dels 70. Serà a partir de l'any 1977 que l'escriptor surt a l'aire lliure, desplega imatges i ja no es conforma a escriure sols el seu nom. Passa del *graffiti-action* al *graffiti-popart* del genial Andy Warhol i, a poc a poc, aquest fenomen artístic d'àmbit local va estenent-se com un estil en el context de l'art internacional.

Warhol era el referent de l'interès que pels grafitti sorgia en els moviments d'avantguarda artística, sobretot entre l'informalisme. Anys més tard, anaren apareixent pintors precursors del grafisme i deixebles de Warhol. Artistes com Keith

Haring, James Brown, Jean-Michel Basquiat o Lee Quinones aporten les darreres versions de grafisme, influïts notablement també pels nous expressionistes "salvatges" i pel revival de "l'art brut".

Així, doncs, els graffiti s'institucionalitzen com una nova tendència artística, des del moment que surten dels cercles marginals i comencen a exposar en galeries d'art. Algunes de les obres són premiades i apareixen plasmades als mitjans de comunicació. D'altra banda, artistes de renom com Antoni Tàpies o Joan Miró també arriben a assumir un dels principis naturals dels graffiti, la imprecisió de les for-

gaços, tremolosos i fets a corre-cuita) dels que s'autodefineixen com a apolítics, normalment graffiti infantils, molt expressius, o pintades existencials. Aquests darrers són els més abundants, tenen més qualitat i, entre altres escenes, plasmen les de caire eròtic, antireligiós, literari o filosòfic.

Potser no tots els joves són *graffiters*, però sí que tots són *taggers*, perquè tenen el seu *tag*, la seva signatura. Aquesta presència desmesurada de *tags* ha creat una mala imatge dels *graffiters*, com una gent que actua al marge de la llei, que ho embruta tot i no pas que alegra la ciutat amb un art interessant i intens, com

tant, d'una tribu urbana; són un conjunt de joves que comparteixen una estètica, escolten un tipus de música i, des de fa prop de cinc anys, assaboreixen un esport propi, el monopatinatge (o *skating*), l'esport urbà de la planxa de fusta amb rodes.

Tot i que actuen de nit, els *graffiters* es passen equipats des del moment que surten de casa. A banda les eines de la feina (esprais, retoladors, guixos i trepes), la indumentària és formada per sabatilles de bàsquet altes i grosses, amb cordons ben llampants, fluxos o descordats; texans gastats o pantalons de xandall folgats; caçadores d'aviador anglès (tipus Bomber)

El terme *hip-hop* va ser creat per la possibilitat de confegir-lo amb rapidesa i perquè il·lustrava la imatge que desapareix entre dos metres que es creuen.

RAFA GIL

mes. Aquests fets, inevitablement, han afavorit la divulgació del moviment *hip-hop* i de les seves diverses expressions (música, estètica i creació pictòrica).

LES PINTADES DEL RISC

La plasmació més quotidiana i abundant del grafisme es troba al carrer, especialment a les perifèries i a les barriades més deprimides. Els graffiti, com els seus autors, apareixen i desapareixen. El garbuix estampat té una vida molt limitada. Ara bé, en funció de la seva qualitat, dimensió i temàtica el dibuix pot restar intacte més temps o menys. En la immensa majoria dels pintors del *hip-hop* predomina l'obsessió d'incorporar la màxima dosi de color, mantenir uns principis de vitalitat, quotidianitat i medi natural, no pas d'infligir un missatge polític. Pintar i signar és la clau dels *graffiters*, normalment estudiants de pintura que extreuen les idees dels còmics. Pretenen més, doncs, el sentit de la composició i la perfecció estètica que no pas una reivindicació concreta.

De graffiti, tanmateix, n'hi ha per donar i per vendre, tot i que cal diferenciar els que són estrictament polítics (quasi sempre fu-

reivindiquen molts dels *graffiters*.

Per a aquests grups de joves —normalment actuen en grups petits i tancats que es troben als vestíbuls del metro o en alguna placeta— el principal tret del grafisme urbà és que voreja el precipici de la il·legalitat. Entre la tolerància i la repressió, entre la decoració i l'embrutiment. Viuen, en definitiva, del risc de ser increpats i multats (segons les dimensions de la pintada i l'ajuntament que imposa les multes, les sancions poden oscil·lar entre 15.000 i 100.000 pessetes). A vegades, malauradament, l'acceptació del risc porta a situacions tràgiques, com la mort, enguany, d'un *graffiter* que s'electrocutà a les vies del metro quan l'empaitaven els guardes de seguretat.

VISTOS I NO VISTOS

Identificar un *graffiter* és relativament fàcil. Són pintors urbans, però, en primer lloc, "membres" de la brega *hip-hop*. No tan sols pinten i creen imatges, ans pertanyen a un moviment que té gairebé una dècada d'història als Països Catalans i que, fa tres anys, s'ha convertit en un fenomen de repercussió social. Són integrants, per

en què pot predominar més d'un color; samarretes estampades, adquirides a qualsevol dels establiments de roba *hip-hop* o realitzades per ells mateixos... La perfecció s'assoleix amb unes ulleres de sol, gorres de grups de *rap*, penjolls (quasi sempre anagrames de marques de cotxe) i anells per a acabar de decorar i, finalment, cabells tallats a l'u amb ratlles al clatell o als costats i, dalt de tot, en forma de raspall.

Els complementos vénen de mica en mica, gràcies a l'afició per uns conjunts musicals, vinculats al *hip-hop*. Xapes, pegats, adhesius i uns auriculars a les orelles que no paren de vibrar a una sola una música i un sol ball: el *rap* i el *break*; un ball i un gènere que actualment explota un dels grups *rappers* més famosos i controvertits, els Public Enemy o, sense tanta difusió, els Run DMC o els HipHopRisy, etc.

Estètica, música, esport i art per a "alegrar la vida" d'una jovenalla que necessita distreure's i dir la seva, un *look* espectacular, un so contundent i unes pintures rebels. En fi, un moviment narcicista, que s'expressa a través de la màgia pictòrica, el joc i la subversió dels seus pintors, que deixen les empremtes al carrer.

Àlex Romaguera